

PROF.DR. LEO H. KLAASSEN, 1920-1992

DOOR PROF.DR. H.W. LAMBERS

Leonardus Hendrik Klaassen werd geboren op 21 juni 1920 te Rotterdam-Zuid. Hij groeide daar op, omringd door de uitzichtsloosheid en de onbegrijpelijkheid van de depressie van de jaren dertig. Mede daardoor koos hij na het eindexamen aan de Hogere Burgerschool (Afrikaanderplein) voor de studie economie aan de Nederlandse Economische Hogeschool (NEH) te Rotterdam. De bezetting onderbrak de studie; na veel avonturen vond hij in 1943 een uitwijkbaan bij het Economisch-Technologisch Instituut voor Zuid-Holland: regionale economie.

In 1944 was een aantal leidende burgers van Rotterdam samengekomen met prof.dr. J. Tinbergen, toen directeur van het Nederlands Economisch Instituut (NEI) te Rotterdam. De uitkomst was dat onmiddellijk na de bevrijding het NEI werd gezet aan het Advies Stadsplan Rotterdam met de opdracht met behulp van kwantitatieve methoden van economisch onderzoek te helpen bij het bepalen van prioriteiten van de wederopbouw. Bij de veelbelovende studenten die voor medewerking aan deze opdracht werden agetrokken behoorde L.H. Klaassen.

De benoeming voltooide de driehoek Rotterdam-NEI-NEH (EUR), die hij als grondvlak trouw bleef, terwijl hij - onderzoekend, docerend, adviserend - het vakgebied van de regionale economie internationaal zodanig uitbouwde, dat hem in 1984 de August Lösch-erering, unieke mondiale onderscheiding op het gebied van de ruimtelijke analyse, werd aangeboden. Een loopbaan ook die hem zo frequent naar de meest verschillende delen van de wereld bracht, dat hij reeds in 1975 één van de honoraire 'Skiippers of the Flying Dutchman' werd.

Het curriculum vitae vermeldt honderden adviezen en artikelen en tientallen boeken, waarbij steeds de naam van mede-auteurs wordt vastgelegd en een reeks internationale organisatorische functies. De even lange reeks van wetenschappelijke en maatschappelijke onderscheidingen, waaronder 4 internationale eredoctoraten, past daarbij.

Onder deze dynamiek lag een vast doel: door kwantitatief onderzoek concrete en toepasbare antwoorden te geven over econo-

49. *Prof. dr. L.H. Klaassen.*

mische projecten die verbetering van werkgelegenheid en welvaart konden brengen. Daarachter lag een vaste, optimistische levenshouding, de durf nieuwe problemen te stellen, nieuwe werkwijzen te zoeken die nieuwe markten konden openen. Een 'entrepreneurial scholar', een ondernemend man van wetenschap. De wetenschap moet voorop staan. In de periode 1945-1959 werd hij van junior tot directeur van het NEI, van assistent tot hoogleraar aan de NEH. Zijn dissertatie *Richtlijnen voor het toegepast economisch onderzoek*, waartoe hij in 1959 kwam, is de vastlegging van het scheppen van een nieuw vak na vijftien jaar onophoudelijk creatief onderzoekingswerk. Klaassen had concepties en methoden ontwikkeld om de ruimte als dimensie, naast de tijd, toe te voegen aan het onderzoek. Dat schept ongehoorde verwickelingen: afstand, verbindingen, transport, vestigingsplaatsen, centra van activiteit, agglomeratie, milieu, institutionele barrières.

Leo Klaassen was ijzersterk van lichaam - de lange vliegtochten waren een ontspanning omdat hij dan ongestoord kon schrijven -, ordelijk van geest en helder van verstand. Daarenboven was hij prettig in de omgang, begiftigd met een groot vermogen om samen te werken en mensen te doen samenwerken. Deze combinatie van gaven maakte het mogelijk dat tussen 1960 en 1990 baanbrekend werk werd verricht, door hem, door onderzoeksgroepen onder zijn leiding of met zijn actieve stimulerende medewerking. Een schoolvoorbeeld van creatieve pioniersarbeid die meteen tot standaardwerk werd is *Integration of socio-economic and physical planning*, van oorsprong een studie voor de Verenigde Naties, die hij - met medewerking van L.B.M. Mennes en E.H. Mulder - schreef, samen met zijn jarenlang naaste collega, prof.dr. J.H.P. Paelinck (ze hadden behalve de kwantitatieve economie de liefde voor het pianospel als diepste ontspanning gemeen).

In de jaren tachtig richtte Klaassen steeds sterker zijn aandacht op de stedelijke economie, inzonderheid het verval en de herstel-mogelijkheden van stedelijke agglomeraties. Als stedelijk econo-mist was hij begonnen; met een wereldwijde ervaring keerde hij naar het vraagstuk terug. Rotterdam heeft daarvan profijt getrokken.

Er is een diepere lijn, die van het bezit van een gerespecteerd wetenschapscentrum. De naam die hij opbouwde bracht door de jaren heen een stroom mensen van wetenschap naar Rotterdam; de contacten met Oost-Europa, inzonderheid met Polen, dateren al van de vroege jaren vijftig. Hij werd een knooppunt van informa-

tie over geavanceerd onderzoek en een gezocht partner bij allianties in wetenschappelijk werk. Kennis is een goed van hoge waarde bij een geest die de oorspronkelijkheid heeft bewegingsverschijnselen vroeg in hun consequenties te doorzien. Deze eigenschap had ook directe gevolgen voor Rotterdam. Voorlijk inzicht in de verandering in distributiemethoden had geleid tot het z.g. 'winkelmodel'. Ervaring in de toepassing daarvan kwam later van pas toen hij Rotterdam praktische adviezen op dit gebied gaf. Breder vlak besloegen de onderzoekingen naar de transportpositie van Nederland en naar de positie van de zeehavens. Prachtig was zijn werk in de jaren tachtig waarbij Klaassen zeer vroeg attendeerde op de verschuivingen in economische krachtenvelden in de Europese ruimte en de mogelijke gevolgen voor Rotterdam.

Het werk voor Rotterdam cumuleerde toen hij, na het emeritaat, werd benoemd tot adviseur van B. en W., formele bevestiging van zijn band met de stad en met de burgemeester, oud-collega aan de EUR. De adviseur werd vaak geraadpleegd. In 1987 bracht het gemeentebestuur de nota *Vernieuwing van Rotterdam* uit, die de geest van Klaassen ademt: ontstaan uit de samenwerking van overheid, bedrijfsleven en wetenschap, gewijd aan alle facetten van de leefgemeenschap, concreet in de aangegeven lijnen. De gelatenheid van de jaren dertig is opzij gezet, de nota is volstrekt toekomstgericht. Toch laat ze een historische waarheid voor Rotterdam zien: de stad herstelt zich van slagen door de verknochtheid van haar burgers. De 'Johan van Oldenbarneveltpenning', die Klaassen eerder werd toegekend, was een juiste verwijzing naar het verleden als bron van de toekomst.

In september 1990 trof hem een herseninfarct, de maatschappelijk activiteit was met één slag beëindigd. Zijn vrouw, Annemarie Ablinger, was vele gelukkige jaren de onmisbare gastvrouw en reisgenote die bij zijn levensstijl paste. Even onvermoeibaar heeft zij hem bijgestaan tot het einde op 24 december 1992.

Wat een mens aan de toekomst kan voorbereiden heeft Leo Klaassen een werkend leven lang gedaan. Door zijn persoonlijke inspanningen zijn aan de Erasmus Universiteit twee afstudeerrichtingen op zijn vakgebied; het methodisch denken wordt voortgezet, ook ten bate van Rotterdam.